

**Ústav teorie – Fakulta architektury Vysokého učení technického
v Brně**

Akademický rok 2013/2014

Dizertační práce – posudek oponenta

Název dizertační práce:

**Historie a činnost urbanistického pracoviště Výzkumného ústavu
výstavby a architektury v Brně**

Jméno a příjmení autora práce:

Mgr. Markéta Žáčková

Posudek:

Z jednotlivých položek obsahu vyplývá, že předložená dizertační práce je logicky a koncepčně strukturována do několika přehledných i vzájemně provázaných kapitol, které mají čtenáře formou textů seznámit s výsledky autorčina vědeckého studia v oblasti problematiky architektury, urbanismu a zejména územního plánování; v tomto případě úzce specifikovaného badatelským tématem: *Historie a činnost urbanistického pracoviště Výzkumného ústavu výstavby a architektury v Brně*. A to v souvislostech, dějích, hypotézách či závěrech pro tuto oblast lidské činnosti obecných; s příklady konkrétních počinů a výstupů, jejich tvůrců a „uživatelů“.

V úvodu dizertační práce Mgr. Markéta Žáčková sumarizuje obecné poznatky a postupy řešení úkolu, včetně rozboru primárních pramenů a literatury k uvedené

problematice. Autorkou nastíněná metodologie, s důrazem kladeným na situaci v brněnském prostředí, i následující definice technik a přístupů k tématu jsou racionálně formulovány a nezřídka podněcují či přímo otevírají prostor k diskuzi. Vzhledem ke stavu dochování či zpracování základních pramenů (ve státních, krajských nebo městských archivech většinou dosud nezkatalogizovaných) i stále přetrvávající absence textů, reflektujících sledované téma v soudobé odborné literatuře, byla v pracovním postupu výzkumu výrazně preferována sekundární složka, a to časosběrná dokumentace metodou orální historie. Interpretace získaných autentických poznatků a faktografických údajů, včetně jejich kritického vyhodnocení, patří k jednomu z nejdůležitějších kladů sledované vědecké práce.

Po základním exkursu do dějin institucionalizace (vysoké školství, státní úřady, ústavy aj.) zkoumání architektury a urbanismu v Československu vymezeného léty 1918–1948, následuje přínosná kapitola věnovaná objasnění situace a celospolečenské pozice institucí, jejichž společnou náplní byly výše uvedené oblasti výzkumu, a to po roce 1948, který v jejich činnosti znamenal zásadní přelom. Na ni navazující samostatná část nadepsaná Výzkumný ústav výstavby a architektury v Brně (dále jen VÚVA) a jeho urbanistického pracoviště se již systematicky a hlouběji zabývá jeho statutem, postavením, popisem singulárních vědeckovýzkumných úkolů a jejich možného přínosu pro praxi; včetně personálního obsazení ústavu, které ve svém důsledku výrazně ovlivňovalo jeho činnost a rovněž zásadně přispívalo k mimořádnému odbornému renomé ústavu i mimo území republiky.

Ve stěžejní kapitole (podle obsahového členění dizertační práce) se autorka soustřeďuje převážně na hlubší analýzu a klasifikaci výzkumných úkolů, projektů a publikací brněnského urbanistického pracoviště VÚVA. V rámci jednotlivých podkapitol předkládá v logicky zdůvodněné koncepci časově ohraničené fáze v historii ústavu, s jejich nejdůležitější a charakteristickou specifičností, jak v oblasti teorie, tak i praxe. Následující kapitola věnovaná de facto zániku VÚVA po změně společenských a hospodářských poměrů v republice (1989) i nedávné historii „pokračujících“ organizací, správně poukazuje na problémy, které vyvstaly v souvislosti s uvedenou skutečností a s nimiž se níže uvedené organizace potýkají dodnes. Autorka tedy přináší nejen aktuální kritické zhodnocení stavu přímé nástupnické instituce – dnes Ústav územního rozvoje se sídlem v Brně – či

organizace hlásící se k odkazu VÚVA, a to Nadace ABF sídlící v Praze, ale navrhuje možné a reálné cesty k jeho optimalizaci i nápravě. K tomu má, díky svým nevšedním znalostem sledované problematiky a jejich souvislostí, skutečně co říci.

V závěru dizertační práce autorka obhájí a deklaruje své postupy a výsledky výzkumu, mj. poukazuje na dlouholetý rozpor v aplikaci teoretických závěrů ústavu do praxe, určuje pozici brněnského pracoviště v kontextu institucí s obdobnou náplní činnosti či klade důraz na význam role a působnosti jednotlivých aktérů v rámci VÚVA. Předpokládaná sumarizace projektu v závěru práce byla provedena a přinesla očekávané završení tématu.

Z metodologického hlediska práce nemá žádné vážné nedostatky, jsou v ní využity dostupné veřejné i soukromé archivní prameny a literatura (včetně výběru odborných příruček realizovaných v rámci vydavatelské činnosti VÚVA). Publikované přepisy rozhovorů přímých pamětníků (zaměstnanců VÚVA) doplňují složitý obraz profesního i politicko-společenského poznání této, ve své době progresivní, specifické a ojedinělé instituce.

Po formální stránce dizertační práce neobsahuje žádné podstatné chyby v citačním úzu, a to jak v poznámkovém aparátu u textů, tak i v přehledu použitých pramenů, publikací, časopisů a internetových zdrojů. V posuzované práci je řádně vyznačen název hlavních kapitol, tak aby byl jasně vymezen od názvů podkapitol. Text není zatížen opakováním se slov, vážnými pravopisnými nedostatky a nevykazuje se stylistickou neobratností. Výjimečně se opakující interpretace některých faktů (např. citace publikací iniciovaných a realizovaných v rámci VÚVA, včetně jejich ocenění, viz s. 33 a 40) v kontextu textu není negativem, ale lze ji spíše považovat za autorčino zdůraznění mimořádného významu a přínosu uvedeného faktu v činnosti VÚVA.

V mnoha jednotlivostech přináší autorka dizertační práce řadu nových poznatků a objevných informací, za to jí patří zasloužené uznání. Též jako celek svým rozsahem a hodnotou předložený výsledek výzkumu, dle mého úsudku i přes drobné dílčí výhrady naplňuje požadavky kladené na odbornou vědeckou práci, vypracovanou v rámci doktorského studijního programu. Opomíjená historie a činnost brněnského urbanistického pracoviště v rámci VÚVA, dosud se jen ojediněle objevující v odkazech či drobných odborných studiích, tak v předložené práci nabývá

nových obrysů a významů. Svým přínosem k tématu se dizertační práce jistě stane podnětnou výzvou pro další vědecký výzkum v této i obdobných oblastí.

Dizertační práce splňuje podmínky uvedené v § 47 odst. 4 Zákona o vysokých školách tím, že obsahuje původní a uveřejněné výsledky i výsledky přijaté k uveřejnění v souladu s příslušnými ustanoveními Autorského zákona.

Úroveň i stylistika textů kvalitně zpracované dizertační práce, jako jedné ze základních výstupů vědecké činnosti doktorského vysokoškolského studia, musí být jednoznačná, schopna mimo jiné téměř okamžité prezentace (ve formě tiskové či přednáškové), a to nejen odborné, ale i poučené veřejnosti. V případě posuzované dizertační práce byl tento předpoklad naplněn. Mgr. Markéta Žáčková dostatečně prokázala svou erudici v dané oblasti a potvrdila své předpoklady pro další vědeckou práci.

Udělení akademické hodnosti Ph.D. doporučuji.

V Brně dne 12. 10. 2014

Mgr. Jindřich Chatrný
vedoucí Oddělení dějin architektury
Muzea města Brna, p. o.